

A Magyar Köztársaság Nevében!

A Pécsi Ítéltábla a Havasi Ügyvédi Iroda (9022 Győr, Kiss J. u. 7/a. dr. Havasi Dezső ügyvéd) által képviselt **I.rendű felperes neve** (I. rendű felperes címe) I. r., és **II.rendű felperes neve** (II. rendű felperes címe) II. r. felpereseknek a dr. Rácz Iván ügyvéd (1146 Budapest, XIV. Thököly út 106/b.) által képviselt **I.rendű alperes neve** (I. rendű alperes címe) I. r., a Pongrácz és Társai Ügyvédi Iroda (1052 Budapest, Szervita tér 4. ügyintéző dr. Pongrácz Tibor ügyvéd) által képviselt **II. rendű alperes neve** (II. rendű alperes címe) II. r., a Dr. Tanácsa László ügyvéd (7400 Kaposvár, Honvéd u. 24.) által képviselt **III.rendű alperes neve** (III.rendű alperes címe) III. r., **IV.rendű alperes neve** (IV. rendű alperes címe) IV. r., a Dr. Tanácsa László ügyvéd (7400 Kaposvár, Honvéd u. 24.) által képviselt a **V.rendű alperes neve** (V.rendű alperes címe) V. r. alperesek ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében, a Somogy Megyei Bíróság 1.G.40.044/2008/43. számú ítélete ellen a felperes 46. sorszámú fellebbezése és a II. r. alperes csatlakozó fellebbezése folytán megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. r. alperesnek és a II. r. alperesnek 575.000-575.000 (ötszázhetvenötezer-ötszázhetvenötezer) forint, a III-IV.V. r. alperesnek személyenként 250.000 (kétszázötvenezer) forint fellebbezési perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A felperesek, mint a P.-H. Kft. tagjai indítványozták, hogy a társaság indítson keresetet a felügyelő bizottság tagjai (az alperesek) és a könyvvizsgáló ellen. Az 1998. október 31-én megtartott ülésén a taggyűlés az indítványt elvetette. A felperesek az 1997. évi CXIV. tv. 51. § (5) bekezdése alapján indított keresetükben az alpereseket és a könyvvizsgálót 100.000 forint kártérítés megfizetésére kérték kötelezni. Keresetüket a következő eseményekre alapították:

1./ A társaság export ügyeit saját lebonyolítás helyett a P.-C. Kft.-re bízta. Az exkluzív szerződés a cég számára előnytelen volt, gyakorlatilag szétrombolta a cég exporthálózatát, melyet újból fel kellett építeni.

2./ A cég ügyvezetője, G. R. házastársával R. D.-val kötött vállalkozási szerződést, amely alapján tényleges teljesítés nélkül fizetett a cég.

3./ G. R. a m.-i T. N. G.m.b.h.-val kötött szerződést a cég termékeinek német nyelvterületen való kizárólagos forgalmazására. Az exportra legyártott szalámiból csak annak elenyésző részét értékesítették, a megbízottnak minőségi kifogásai voltak az át nem vett áruval szemben. Az áru több mint 90 %-át csak más piacon, a tervezett árnál alacsonyabb ellenérték fejében sikerült értékesíteni.

4./ Az ügyvezető a társasági szerződés megszegésével 700.000.000 forinttal túllépte a taggyűlés által előírt 2 milliárd forintos hitelkeretet, így a társaságnak jelentős többletkamatokkal kell számolnia.

5./ A P.-H. Kft. tulajdonjog fenntartással, megfelelő garanciák nélkül nagymennyiségű húsrut szállított Dél-K.-ba. Az ügyletből eredően a céget 184.380.000 forint veszteség érte.

A felperesek álláspontja szerint a felügyelő bizottság és a könyvvizsgáló az ellenőrzési kötelezettség elmulasztásával okozta a kárt.

Az elsőfokú bíróság az 1.G.40.044/2008/41. számú ítéletével a kereset elutasította. Álláspontja szerint a felügyelő bizottság semmilyen módon nem tudta volna megakadályozni az ügyvezetés által kötött ügyleteket, semmilyen lehetősége nem volt a döntések befolyásolására. Az ügyvezetés nem is köteles a döntés előkészítésében, és a döntéshozatalba bevonni a felügyelő bizottság tagjait. A jelzett ügyletekről a felügyelő bizottság tagjainak jó részt tudomása sem volt. Az I.-V. r. alperes nem szegte meg a törvényben előírt kötelezettségeit, ténykedésük és az esetleg bekövetkezett károk között okozati összefüggés nem áll fenn. A könyvvizsgáló nem sértette meg a rá vonatkozó törvényi szabályokat, úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság a Gf.X.30.329/2007/6. számú részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a könyvvizsgálóra vonatkozó részében helyben hagyta, az I.-V. r. alperesekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra, és újabb

határozat hozatalára utasította. A részítelekben rámutatott arra, hogy a felek jogvitájában alkalmazandó 1988. évi VI. tv. (Gt.) 34. §, 36. §, 35.§, 39. §, 42. §, 32. §, 212 § és a Ptk. 339. és 344. § (1) bekezdéséből az következik, hogy a felügyelő bizottság feladata az ügyvezetés alapvetően károkozásra alkalmas vagy arra vezethető magatartásának kiszűrése. Ha az ügyvezetés részéről ilyen magatartás objektíve nem észlelhető, vagy egyfajta veszélyhelyzet fennáll ugyan, de az végül is a társaságnak nem okoz kárt, az ügyvezető kártérítési felelősségének hiányában a felügyelő bizottság kárfelelőssége sem következhet be. Károkozás esetén az ügyvezetés és a felügyelő bizottság felelőssége ugyanazon káreseményért állhat be. Amíg azonban az ügyvezetés a reá irányadó, addig a felügyelő bizottság az őt érintő szabályok megsértése esetén tartozik helytállni. Az ügyvezetés jogellenes, felróható, kárt okozó magatartása tehát nem vonja automatikusan maga után a felügyelő bizottság felelősségét, csak abban az esetben, ha a felügyelő bizottság az ismertetett kötelezettségeit megszegte. A felügyelő bizottságnak a Gt. szabályai szerint nem az a kötelessége, hogy a kárt ténylegesen elhárítsa, a társaságot az effektív kártól megóvjá, hanem az, hogy észlelése alapján a veszélyhelyzetre, a fenyegető károkozásra, vagy az ügyvezetés jogellenes károkozó magatartására az ügyvezetés és a tagok figyelmét felhívja. Ez alkalmas lehet arra, hogy az ügyvezetés magatartásán változtasson, vagy a tagok döntsének arról, hogy az adott ügyvezetésre a továbbiakban is igényt tartanak-e. A figyelemfelhívással, a tagok esetleg taggyűlés útján történő tájékoztatásával a felügyelő bizottság a kötelezettségének eleget tett, függetlenül attól, hogy eljárása akár az ügyvezetés, akár a tagok irányában eredményes volt-e, a tagok a felügyelő bizottság figyelemfelhívásával egyetértettek-e vagy sem. A felügyelő bizottságnak ugyanis a Gt. nem biztosít olyan eszközrendszert, amellyel az ügyvezetés eljárását ténylegesen meg tudja akadályozni, éppen ezért ezt az eredményt nem is várja el tőle. A felügyelő bizottság tagjai nem hivatkozhatnak eredménnyel arra, hogy a kisebbségi tagok aktív magatartása miatt nem kellett tevékenységüket ellátni. A kisebbségi tagok kezdeményezésére számos kérdés a taggyűlés napirendjére került. Ahhoz, hogy a felügyelő bizottság törvényes feladatát el tudja látni, az ellenőrzési feladatait folyamatosan a rá irányadó szabályok szerint kell végeznie. Tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor a felügyelő bizottság tevékenységét az ügyvezetés tevékenységétől függetlenül vizsgálta, és téves az a következtetés is, hogy a felügyelő bizottság tagjait azért nem terhelheti felelősség, mert az ügyvezető ténykedését amúgy sem tudták megakadályozni, illetve az ügyvezetés a felügyelő bizottság munkáját nem vette igénybe.

Részítelekben a Legfelsőbb Bíróság utalt arra, hogy a Kaposvári Munkaügyi Bíróság 5.M.199/2001/104. számú jogerős ítéletével a P.-H. Kft. volt ügyvezetője, G. (helyesen G.) R. felelősségét két eseménnyel összefüggésben állapította meg. Az ítélet szerint jogellenesen járt el, amikor megbízási szerződést kötött házastársával, R. D.-val, és ezzel a társaságnak több mint 20.000.000 forint kárt okozott. A Munkaügyi Bíróság megállapította továbbá G. (helyesen G.) R. felelősségét 35.000.000 forint erejéig a dél-k.-i céggel kötött szerződés alapján azért, mert 1988 júliusában úgy indított szállítmányokat Dél-K.-ba, hogy a partner korábbi tartozásait sem egyenlítette ki, és a szállítás alkalmával semmiféle biztosítékot nem kötött ki. A

felügyelő bizottság tagjainak a felelősségét is csak e két ügylet vonatkozásában lehetett volna vizsgálni. A vizsgálódás arra terjedhetett ki, hogy a felügyelő bizottság tagjai, ha ellenőrzési kötelezettségeiknek eleget tesznek, észlelheték-e egyrészt az érvénytelen és semmilyen szolgáltatást nem nyújtó szerződés megkötését, az azon alapuló kifizetéseket, valamint észlelhető volt-e az 1998. júliusi szállítások rendkívüli, és indokoltan fel nem vállalható kockázata. Ha ez észlelhető volt, éltek-e a számukra, mint felügyelő bizottsági tagok részére biztosított lehetőségekkel, ha pedig nem ez a terhükre róható-e.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a következő tényállást állapította meg:

A P.-H. É. és Sz. K. Kft. az 1994. augusztus 12-én elfogadott társasági szerződéssel jött létre. A peres eljárás megindításakor a társaságban az I. r. felperesnek 25 %-os, a II. r. felperesnek 24 %-os üzletrésze volt. 1994. augusztus 12. és 1997. május 15. között a kft. ügyvezetője G. P. volt. 1997. május 15-én a tagok új ügyvezetőt választottak G. R. személyében, aki e tisztséget 1999. augusztus 6-áig töltötte be. Ezt követően az ügyvezető ismételen G. P. lett. A társaságnál három tagú felügyelő bizottság működött. Az I. r. alperes 1997. szeptember 18. és 1999. augusztus 6-a között, a II. r. alperes 1998. május 28-a és 1999. május 27-e között, a III. r. alperes 1998. május 28-a és 1999. május 27-e között, a IV. r. és az V. r. alperes 1996. május 18-a és 1998. május 28-a között volt a felügyelő bizottság tagja.

A P.-H. Kft. 2006. szeptember 1-jén átalakulás folytán megszűnt, jogutóda a K. É. Zrt.

G. R. ügyvezető 1997. június 1-jén vállalkozási - ténylegesen megbízási - szerződést kötött házastársával R. D.-val, akinek feladata megrendelések, megrendelők felkutatása, eseti vállalkozási szerződések megkötése, meglévő kapcsolatok továbbfejlesztése, külföldi árutőzsdékről való heti rendszerességgű tájékoztatás, az exportosztály működésének segítése, tanácsadás volt. Mindezt a szerződés szerint havi 40.000.000 ITL díjazás illette volna meg. A szerződés alapján a társaság R. D.-nak 1997. július 6-a és december 10-e között összesen 106.100 USD díjazást fizetett ki. Ezt a szerződést az 1998. február 9-én megtartott taggyűlésen a jelenlévők 75 %-os szavazati aránnyal jóváhagyták. Az I. r. felperes a határozat ellen szavazott.

Az I. r. felperes kereset nyomán a Somogy Megyei Bíróság 1.G.40.018/1999/57. számú jogerős ítéletében megállapította, hogy a szerződés a jó erkölcsbe ütközik, ezért semmis, és a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállításáról. Ennek körében R. D.-t 20.696.728 forint és kamatai visszafizetésére kötelezte. A jogalap nélkül felvett vállalkozási díjakat R. D. nem fizette vissza a P. Kft.-nek illetve jogutódjának. A P.-H. Kft. 1997. szeptember 13-án megtartott taggyűlésén a tagok az egyhangúan meghozott 10/1997. számú határozattal a társaság által felvehető hitelek összegét

maximum 2 milliárd forintban állapította meg. 1998. május 28-án a tagok a korábban felvett hitelek jóváhagyták, a felvehető hitelek összegét 2,7 milliárd keretösszegben állapították meg.

1997. november 17-én G. R. a P.-H. Kft. nevében megbízási (bizományosi) szerződést kötött a P.-C. Kft.-vel. A felperesek képviselői vitatták, hogy a szerződés előnyös lenne a cég számára. A taggyűlés 51 %-os szavazati aránnyal a szerződést jóváhagyta.

1997. november 24-én a P.-H. Kft. kizárólagos ügynöki szerződést kötött a m.-i székhelyű T. N. G.m.b.h. nevű céggel. Ennek alapján a P. gyártmányú magyar szalámit német nyelvterületen a német cég forgalmazta. A német exportra legyártott 414.487 kg B. szalámiból az ügynöki szerződés alapján 33.828 kg-ot értékesítettek. A megbízottnak az át nem vett áruval kapcsolatban minőségi kifogásai voltak. A legyártott szalámi fennmaradó részének értékesítése egyéb piacon az önköltségi ár feletti áron, de a tervezett bevétel alatt sikerült.

1998. január 5-e és április 9-e között a P.-H. Kft., mint eladó és a J. T. C.. Ltd. k.-i cég, mint vevő szerződést kötött fagyasztott, kicsontozott sertéstarja, sertés császárhús, sertés oldalas illetőleg sertés bordacsont szállítására. A P.-H. Kft. 1998. március és augusztus között összesen 1.213.467 kg húsarut szállított Dél-K.-ba P. kikötőjébe, amelyből az eredetileg tervezett 3.177.344 USD helyett 2.255.146 USD árbevétele származott. Dél-K.-ban 1997. novemberében gazdasági és pénzügyi összeomlás történt, a válság mélypontja 1998 januárjában volt. Ekkor a nemzeti valuta a won árfolyama kevesebb, mint a felére esett vissza. A kiszállított áru ellenértékét a vevő folyamatos késedelemmel fizette meg, a május közepétől kiszállított árut már át sem vette, így 1998. május 25-étől a kiszállításokat leállították. G. R. ügyvezető egy számítástechnikai szakembert küldött Dél-K.-ba, a kikötőben lévő jelentős mennyiségű át nem vett áru értékesítésére. Ez hosszabb idő alatt folyamatosan csökkentett áron sikerült. A cég kintlévősége a kiszállított árura a 233.000.000 forintot meghaladta. Ennek ellenére 1998. július 7-étől a kiszállítások újra kezdődtek, és 1998. augusztus 4-éig további 20 szállítmányt, összesen 393.913 kg húsarut szállítottak ki.

Az 1998. május 28-án megtartott taggyűlésen a felperesek indítványozták az ügyvezető felelősségre vonására irányuló eljárás lefolytatását. Az indítványt a taggyűlés 11/1998. szám alatti határozatával elvetette.

A Kaposvári Munkaügyi Bíróság 2006. december 8-án jogerőre emelkedett 5.M.199/2001/104. számú ítéletével kötelezte G. R.-t, hogy fizessen meg a K. Zrt. részére 55.695.725 forintot és kamatait, ez meghaladóan a felperesek keresetét elutasította. A Munkaügyi Bíróság az ügyvezető felelősségét csak két eseménnyel kapcsolatban állapította meg, az egyik, a R. D.-val kötött szerződés, ezzel kapcsolatban utalt a Somogy Megyei Bíróság 1.G.40.018/1999/57. számú ítéletére, melyben a bíróság a szerződés semmisségét megállapította. R. D. részéről teljesítés nem történt ennek ellenére az ügyvezető és házastársa közösen

20.696.728 forint kárt okozott a kft.-nek. A másik ügylet, amelyben elmarasztalták az alperest a dél-k.-i hússzállítások ügye volt. A munkaügyi bíróság megállapította, hogy az üzleti kapcsolat felvétele Dél-K.-ban a húsipar válságos helyzete miatt bár kockázatos, de nem indokolatlan döntés volt. A szerződéseket azonban úgy kötötték meg, hogy nem volt megfelelő garancia a külföldi partner teljesítésére. Ez a helyzet már viszonylag korán, 1999. (helyesen 1998) május végén nyilvánvalóvá vált. Ehhez képest az 1998. júliusában útnak indított további szállítmányok már ésszerűen fel nem vállalható kockázatot jelentettek, mert e szállítások teljesítésének semmiféle garanciája, biztosítéka nem volt. Ekkor már nyilvánvaló volt, hogy a korábbi külföldi vevők az árut nem veszik át, így a különleges kezelést igénylő nagy mennyiségű árut az ügyvezető úgy rendelte útnak indítani, hogy tudnia kellett, arra vevőt a helyszínen kell a cég képviselőjének keresnie. Az ügyvezető július 7-től a szállítások elrendelésével vétkesen gondatlanul járt el, jelentős mértékű és indokolatlan kockázatot vállalt. E magatartásából a P.-H. Kft.-t 35.000.000 forint kár érte.

A megismételt eljárás során a felperesek keresetüket 5.000.000 forintra leszállították, majd azt úgy módosították, hogy az I.-V. r. alpereseket a K. Zrt. részére 55.696.728 forint, és annak 1998. október 31. napjától a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 301. §-a szerinti késedelmi kamatai és perköltség megfizetésére kérték kötelezni annak megállapításával, hogy az alperesek az őket terhelő marasztalási összeg erejéig G. R. ügyvezetővel egyetemlegesen felelnek. Utaltak arra, hogy az alperesek jogellenes magatartása lényegében mulasztás, mert a Gt. 36. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségüket megszegve nem figyelmeztették az ügyvezetőt, illetve a tagokat a kárveszélyre. A felügyelő bizottság a R. D.-val kötött szerződés és a dél-k.-i ügylet esetében még akkor sem foglalt állást, amikor a kisebbségi tagok erre a taggyűlés és a felügyelő bizottság figyelmét felhívták.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a Gt. szabályai szerint a felügyelő bizottság feladata gyakorlatilag az ellenőrzés, a kárral fenyegető helyzet észlelése és a figyelemfelhívás. E kötelezettségének megszegésével okozott kárért felelősek a felügyelő bizottsági tagok. A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy az ellenőrzési, figyelemfelhívási kötelezettség elhanyagolása összefüggésben van a bekövetkezett kárral. Mulasztás esetében okozati összefüggés akkor áll fenn, ha a mulasztás nélkül a kár nem következett volna be. Jelen esetben ez praktikusán azt jelenti, hogy ha a felügyelő bizottság a kötelezettségeit nem mulasztja el, akkor a károkozással fenyegető veszélyhelyzet nem következik be, illetőleg az ügyvezető károkozó magatartása elhárítható. Önmagában az, hogy a felügyelő bizottság nem tett eleget az ellenőrzési kötelezettségének, nem elegendő a kártérítési felelősség megállapításához, szükség van az okozati összefüggés fennállására is.

A felügyelő bizottságnak külön ügyrendje, működési szabályzata a perbeli időszakban nem volt.

Az 1997. december 18-ai taggyűlésen G. P. magyarázatot kért az ügyvezetőtől a R. D.-nak történt kifizetésekről. Az ügyvezető azt a tájékoztatást adta, hogy R. D. üzleti tanácsadást végzett a cégnek. Az ügyvezető az 1998. február 9-ei taggyűlésre készített beszámolójában említést tesz arról, hogy Dél-K.-ba fognak húst szállítani, részletekről azonban nem tett említést. A taggyűlésen G. P. aggályosnak tartotta a R. D.-val kötött szerződést, melyet a tagok 75 %-os többsége - köztük a II. r. felperes - utólagosan jóváhagyott.

Az 1998. május 28-ai taggyűlésen az ügyvezető tájékoztatást adott arról, hogy elkezdődött 400 millió forintos ügylet Dél-K.-val. A kisebbségi tulajdonosok képviselője jelezte, hogy információkra van szüksége a 400 millió forint összegű követelésre adott garancia és a vevő fizetőképessége tekintetében. Az ügyvezető tájékoztatta a jelenlevőket, hogy az áru a P.-H. Kft. tulajdonában van. Kezességvállalás van a cég kezében, amely lehetővé teszi a követelés behajtását bírói úton. 1998. október 31-én a taggyűlésen napirendi pont volt a K.-val kapcsolatos kereskedelmi műveletekről szóló felvilágosítás. Az ügyvezető elmondta, hogy két nappal azelőtt 450.000 DEM befolyt, a fennmaradó összegek november és december hónapokban fognak befolyjni.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. r., a II. r. és a III. r. alperes felügyelő bizottsági tagsága csak a R. D.-val kötött szerződés létrejötté és a kifizetések után keletkezett, így ők legfeljebb a kifizetett összeg visszaszerzése terén tehetek volna bármit. Az I.-III. r. alperesek vonatkozásában a felelősség megállapítása a bekövetkezett kárért eleve nem lehetséges. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a IV. r. és az V. r. alperes a szerződéskötésről és a kifizetésekről nem tudott, és ez nem róható a felügyelő bizottsági tagok terhére. Egy ilyen nagyságrendű, és ekkora forgalmat lebonyolító cégnél nagyon nagy számú szerződés jön létre a cég és szerződéses partnerei között. Nem várható el a felügyelő bizottságtól, hogy naponta számon kérje az ügyvezetőt, hogy milyen szerződéseket kötött és milyen kifizetéseket teljesített. Ha a IV. r. és az V. r. alperesnek tudnia kellett volna is róla, és figyelmeztették volna az ügyvezetőt a jogszerűtlen eljárásra, ezzel sem tudták volna megakadályozni a kifizetéseket. G. R. a figyelmeztetések ellenére is kifizette volna a díjat, hiszen a gazdasági igazgató ez irányú jelzése is teljesen hatástalan maradt. Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a felróhatóság hiányában, másodlagosan az okozati összefüggés hiányában nem látta megállapíthatónak az alperesek kártérítési felelősségét.

A dél-k.-i szállításokkal kapcsolatban a felelősség csak az 1998. július 7-étől újraindított és augusztus 4-éig tartó szállítások miatt vizsgálható. A IV. r. és az V. r. alperes felügyelő bizottsági tagsága 1998. május 28-én megszűnt, a szállítások júliusi beindításakor már semmilyen tisztséget nem viseltek, ezért a dél-k.-i ügylettel kapcsolatban az ő felelősségük nem állapítható meg.

Az alperesek nem bizonyították, hogy a perbeli időszakban a felügyelő bizottsági jelentéseken és a taggyűlések ismertetetteken kívül egyéb ellenőrzést vagy

vizsgálatot végeztek volna a k.-i ügylettel kapcsolatban. A kisebbségi tagok aktivitása önmagában nem mentesíti a felügyelő bizottságot a felelősség alól, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy G. R. tevékenységét a „vele szemben álló tulajdonosok” fokozottan figyelemmel kísérték.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felügyelő bizottság minden egyes jogügyletet, különösen egy ekkora forgalmú cég esetében, nyilván nem vizsgálhat, főleg nem azonnal. A felügyelő bizottság tagjainak szakképzettségét tekintve a dél-k.-i szerződések vizsgálatához, értékeléséhez szakértő igénybevételére lett volna szükségük, ahogyan erre az alperesek utaltak is. Ha szakértő igénybevételére került volna sor, a vizsgálat lefolytatása nyilván időigényes lett volna, e körben elegendő utalni a munkaügyi bíróság előtt folyamatban volt ügyben beszerzett szakértői vélemények elkészülésére. Így a hússzállítások júliusi újraindításáig korántsem biztos, hogy elkészült volna a szakvélemény, és a felügyelő bizottság állást tudott volna foglalni az ügylet megítélését illetően. A felügyelő bizottságnak az ellenőrzési kötelezettsége körében észlelnie kellett volna, és figyelmeztetnie kellett volna az ügyvezetőt, hogy júliusban ne kezdje el újra a hústermékek kiszállítását K.-ba. Ez a figyelemfelhívás nem történt meg. Az ügyvezető a szállítások újraindításáról nem tájékoztatta előre a felügyelő bizottságot, a két hónappal korábban leállított szállítások felújításával a felügyelő bizottságnak reálisan nem kellett számolni. De ha tudott volna róla a felügyelő bizottság, és figyelmeztette volna ennek veszélyeire az ügyvezető, a későbbi fejlemények ismeretében arra lehetett következtetni, hogy a károkozó tevékenység így is bekövetkezett volna.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a veszélyhelyzet időbeni észlelése, illetve elmulasztása tekintetében nem állapítható meg az I.-III. r. alperesek terhére a felróhatóság, de emellett az okozati összefüggés sem áll fenn, ezért ezen ügylet vonatkozásában is elutasította a keresetet.

Az elsőfokú bíróság a felpereseket kötelezte, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. r. alperes részére 2.300.000 forint, a II. r. alperes 2.500.000 forint, a III. r. alperes, a IV. r. alperes és az V. r. alperes részére személyenként 1.000.000 forint perköltséget. A perköltségről a jelen ügyben még alkalmazandó 8/2002.(VI.30.) IM rendeletben foglaltak alapján rendelkezett. A pertárgy értéke 100.000.000 forint, a bíróság a perköltség összegének megállapításakor figyelemmel volt a kifejtett ügyvédi munka mennyiségére, a tárgyaláson való megjelenés költségeire. A II. r. alperes részére azért állapított meg magasabb összeget, mert ő a tárgyaláson személyesen is megjelent, ezzel kapcsolatban utazási és szállásköltsége is felmerült. Ezek összegét a bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján állapította meg, mert a II. r. alperes a költségeire vonatkozó számlákat nem csatolta. A III. r., IV. r. és V. r. alperesek esetében figyelemmel volt arra, hogy a IV. r. alperes látta el a III. r. és az V. r. alperes képviselőt, illetőleg saját ügyében is eljár.

Az ítélet ellen a felperesek jelentettek be fellebbezést. Kérték, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, és az alpereseket

egyetemlegesen - G. R.-val is egyetemlegesen - kártérítés címén 55.696.728 forint, és ennek 1998. október 31-től a Ptk. 301. §-a szerint járó törvényes kamata és a perköltség megfizetésére is kötelezze. Kérték továbbá az alperesek javára megítélt „túlzott mértékű” perköltség felülvizsgálatát és megváltoztatását is.

A felperesek álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban is lényegében hasonló indokokkal találta alaptalannak a felperesi keresetet, mint a korábban meghozott ítéletében. Ez ellentétes a Legfelsőbb Bíróság részítéletének 13. oldalán kifejtett állásponttal. A felperesek véleménye szerint az alpereseknek igenis számolniuk kellett a felperesek által folyamatosan kritizált és túlzott kockázatúnak tartott szállítások felújítására, de legalább is ezt a kiemelt témát jobban figyelemmel kellett volna kísérniük.

Nem értettek egyet a felperesek az elsőfokú bíróságnak az alperesek felelőssége egyetemlegességét el nem fogadó álláspontjával sem. Véleményük szerint a felügyelő bizottsági tagok - éppen az őket terhelő kötelezettség jellege miatt - egymagukban nem tudnak kárt okozni, a kár bekövetkeztéhez mindig kell annak a magatartása is, aki felett a felügyelő bizottság ellenőrzést gyakorol. Ebben az értelemben tehát a felügyelő bizottsági tagok és az ügyvezetés eljáró tagjai mindig közös károkozónak tekintendők, s felelősségük egyetemleges lehet. A felügyelő bizottság tagjainak felelőssége a testületi működés miatt egymás között is egyetemleges. Ezért nincs jelentősége annak, hogy a károkozás időszakában kik voltak a felügyelő bizottság tagjai, a Legfelsőbb Bíróság részítélete szerinti információadás megtörténte az alperesek nem tudtak bizonyítékkal szolgálni, sőt inkább ennek elmaradására hivatkoztak. Így egyetemleges felelősségük mindkét károkozó magatartással kapcsolatban megkérdőjelezhetetlen.

Az alperesek az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérték. A II. r. alperes csatlakozó fellebbezést jelentett be, melyben a javára megítélt perköltség felemelését kérte 5.000.000 forint + ÁFA összegre. Arra hivatkozott, hogy a II. r. alperes és jogi képviselője az elsőfokú eljárásban való képviseletben a pertárgy érték 5 % kitevő mértékű munkadíjban állapodott meg. A per megindulása idején hatályos 12/1991.(IX.29.) IM rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szintén 5 %-ban határozta meg az ügyvédi munkadíj maximális összegét, és lehetővé tette különösen bonyolult ügyekben ezen összeg 50 %-kal történő megemelését. Ez a rendelet a perben nem alkalmazható, de a gyakorlat által kialakított és irányadónak tekinthető 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja is főszabályként a fél is képviselője közötti megállapodást tekinti irányadónak. A per időben elhúzódó, összetett, bonyolult ügy volt.

A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés nem megalapozott.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az elsőfokú eljárás adatai és a fellebbezési tárgyaláson csatolt társasági szerződés alapján a következőkkel egészíti ki:

Az 1997. június 1-től 1998. augusztus 6-ig terjedő időszakban a P.-H. Kft társasági szerződésének VIII. fejezete a felügyelő bizottság szervezetével, működésével kapcsolatban csak azt tartalmazta, hogy a felügyelő bizottság három tagból áll, akik újraválaszthatók és bármikor visszahívhatók. A társaság 4/1996.(VI. 29.) taggyűlési határozattal jóváhagyott szervezeti és működési szabályzata a Gt. rendelkezéseit idézte, kimondva azt, hogy a felügyelő bizottság ellenőrzi a társaság ügyvezetését a taggyűlés megbízásából a tulajdonosok érdekében. A társaságnál háromfős felügyelő bizottság működik, évente legalább egy rendes ülést kötelesek tartani. Nem határozták meg, hogy melyek azok a fontosabb jelentések, amelyeket a Gt. 36.§ (2) bekezdés alapján a felügyelő bizottság köteles megvizsgálni.

A P.-H. Kft felügyelő bizottságnak ügyrendje nem volt, és intézkedési terv sem készült, annak ellenére, hogy az 1997. december 23-i ülésen a felügyelő bizottság elhatározta az ügyrend és az 1998. évre szóló intézkedési terv elkészítését.

A perbeli időszakban a felügyelő bizottság évente megvizsgálta a gazdasági társaság mérlegét és vagyonkimutatását, a vizsgálat eredményéről jelentést készített, ezen kívül más ellenőrzési tevékenységet nem végzett, jelentést, felvilágosítást nem kért, irat-betekintési jogával nem élt, és szakértőt sem vett igénybe. A felügyelő bizottság tagjai részt vettek a társaság taggyűlésein.

Ebben az időszakban a P.-H. Kft számlaforgalma évi 15.000.000.000,- Ft volt.

A P.-H. Kft és a R. D. közötti szerződéskötés tényéről az FB tagjai az 1997. december 18-án megtartott taggyűlésen szereztek tudomást, és ebben az időszakban szerzett erről tudomást a banki átutalások kapcsán az I. r. felperes képviselője P. G. is, aki folyamatosan ellenőrizte a céget, havonta-kéthavonta, egy-két napot a társaságnál töltött.

A P.-H. Kft R. D.-nak olyan olasz nyelvű bizonylatok alapján fizetett, amelyek a számla alaki és tartalmi követelményeinek nem feleltek meg. K. M., a cég akkori gazdasági igazgatója e bizonylatokkal összefüggésben észrevételezte az ügyvezetőnél, hogy nem lehet nyomon követni azt, hogy mi volt az ellenszolgáltatás, továbbá, hogy azok a számviteli törvény előírásainak nem felelnek meg. A felügyelő bizottságnál a gazdasági igazgató aggályait nem jelezte.

A R. D. részére történt kifizetések 1997. december 10-én befejeződtek.

1997. év végére a piac beszűkülése miatt a P. H. Kft raktáraiban igen nagymennyiségű császárhús halmozódott fel. Ugyanakkor megnyílt a lehetőség császárhús értékesítésére Dél-K.-ban.

1998. január 5. és április 9. között a P.-H. Kft, mint eladó k.-i cégekkel öt angol nyelvű szerződést kötött, többek között a fenti termék szállítására. A szállítások 1998. márciusában indultak meg. Az 1998. február 9-i taggyűlésre készített írásbeli beszámolójában az ügyvezető jelezte, hogy a szerződések alapján a szállítások

meg fognak kezdődni. A taggyűlésen közölte, hogy az új piaci részesedések megszerzése olyan cél, amelyekről nem lehet lemondani. Ezzel összefüggésben a taggyűlésen kifogás, észrevétel nem hangzott el.

A társaság akkori könyvvizsgálója előadása szerint a dél-k.-i export ügylet értékesítési adatai a társaság könyveiben elkülönítetten és összesítve nem szerepeltek, ezért a szállítások folyamatában nem volt mód arra, hogy azok gazdaságosságára vonatkozóan a folyamat elején számszerűsíthető megállapításokat lehessen tenni. Előadta azt is, hogy csak 1998. szeptember végén lehetett következtetni jelentős vagyonszűkülésre, ugyanis szeptember 30-án készült el egy ideiglenes mérleg, és a dél-k.-i piac értékesítési problémái ekkor váltak ismertté a könyvvizsgáló előtt.

A társaság volt ügyvezetője elleni munkaügyi perben a 2001. április 20. és 2002. december 23. között a dél-k.-i üzlet kockázatával kapcsolatos szakértői elemzésre kompetencia hiányában senki nem vállalkozott. A szakvéleményt végül elkészítő H. Á. Zs. a késedelmével összefüggésben arra hivatkozott, hogy igen nehéznek bizonyult az adott időszakra vonatkozó árinformációk beszerzése, a dél-k.-i piac elemzése pedig igen hosszadalmasnak.

H. Á. Zs. szakvéleményében a perbeli szerződésekkel kapcsolatban a szakértelem teljes hiányát állapította meg, és azt, hogy az ügyvezető annak ellenére kiszállította az árut, illetőleg folytatta a szállítást, hogy a szerződésben kikötött akkreditívot a vevő nem nyitotta meg. Ezzel szemben Dr. K. T. aki az ügyvezető megbízásából készített szakvéleményt, úgy nyilatkozott, hogy az erőszakos, dinamikus szállítással a cég jó pozíciót vívott ki magának, és feladhatott további árut annak ismeretében is, hogy azt az eredeti vevő nem veszi át, mert alappal feltételezhette, hogy van piaca a megfelelő minőségű árujához. Ezt a kockázatot ésszerű volt vállalni.

Az 1998. márciusától kezdődő szállítások során kiszállított áru ellenértékét a vevő folyamatosan késedelemmel fizette meg, május közepétől a kiszállított árut már át sem vette. Május 25-től a kiszállításokat leállították. Június hónapban az ügyvezető egy számítástechnikai szakembert küldött ki Dél-K.-ba az át nem vett áru értékesítésére. A P. H. Kft kintlévősége a kiszállított árura a 233.000.000,- Ft-ot meghaladta. Júniusban pénzügyi teljesítés egyáltalán nem történt.

A dél-k.-i szerződésekkel, illetőleg azok teljesítésével kapcsolatban az ügyvezető az 1998. május 28-i taggyűlésen arról számolt be, hogy Dél-K.-val elkezdődött egy 400.000.000,- Ft erejéig tartó szállítás, ennek egy része már be is folyt. „Ez az új vevő megnyerése, aki előreláthatóan rendszeres és nagymennyiségű árut fog vásárolni, pozitív előmenetelt képvisel.” A kisebbségi tag információt kért a k.-i vevő fizetőképességéről, illetőleg az adott garanciáról. Az ügyvezető válasza az volt, hogy az áru jelenleg is a társaság tulajdonában van, a kifizetést bürokratikus problémák akadályozzák, azonban a héten megoldásra kerülnek. Utalt arra, hogy fontosnak tartja a fokozatos eladást a raktárkészlet csökkentése végett. Azt is elmondta, hogy az eredeti követelés 800.000 DEM volt, viszont az áruszállítás

megállítást követően 450.000 DEM-et a tartozásból a vevő kifizetett. A válasszal kapcsolatban a kisebbségi tag elégedetlenségének adott hangot.

A fenti kiegészítésekkel a másodfokú bíróság részéről is irányadónak elfogadott tényállás alapján érdemben helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság az alperesek kártérítési felelőssége hiányáról, azonban a döntés jogi indokaival a másodfokú bíróság csak részben ért egyet. Azok a megállapítások ugyanis, amelyek a kártérítési felelősség hiányával összefüggésben arra utalnak, hogy az ügyvezető tevékenységét az alperesek figyelemfelhívása nem tudta volna megakadályozni, az ügyben a Legfelsőbb Bíróság által hozott részítéletből következően tévesek, ezért ezt az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából a másodfokú bíróság mellőzi.

A Legfelsőbb Bíróság az EBH. 2008.1788. szám alatt közzé is tett részítéletében - a perben alkalmazandó 1988. évi VI. törvény (Gt) rendelkezései értelmezve - a felügyelő bizottsági tagok kártérítési felelősségének elvi alapjait megállapította, és a jelen perre is konkrét iránymutatást adott. A Gt. felügyelő bizottságra vonatkozó rendelkezéseiből levonta azt a következtetést, hogy a felügyelő bizottság feladatainak körébe tartozik az is, hogy az ügyvezető károkozásra alkalmas, vagy arra vezethető magatartását kiszűrje. Kiemelte azt, hogy ha az ügyvezető részéről ilyen magatartás objektíve nem észlelhető, a felügyelő bizottság kártérítési felelőssége sem következhet be. A kártérítési felelősséget tehát nem az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása alapozza meg, az csak akkor állhat fenn, ha a károkozó magatartás az ellenőrzési kötelezettség teljesítése esetén objektíve észlelhető lett volna. Ez a megállapítás a Gt. 32.§ (1) bekezdés szerinti - a polgári jog általános szabályaira utaló - rendelkezés folytán a polgári jogi kártérítési felelősség elemei közül az okozati összefüggés kérdését érinti, és azt jelenti, hogy akkor függ össze az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása, mint jogellenes magatartás az okozott kárral, ha az ügyvezető károkozásra alkalmas vagy arra vezethető magatartását az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása miatt nem észlelhette a felügyelő bizottság, vagyis, ha az ellenőrzési kötelezettség teljesítése esetén a károkozás objektíve észlelhető lett volna. Ebből az is következik, hogy a felügyelő bizottság tagjainak kártérítési felelőssége okozati összefüggés hiányában nem áll fenn ha ellenőrzési kötelezettségüket ugyan elmulasztották, de a károkozó magatartás az ellenőrzési kötelezettség teljesítése esetén sem lett volna észlelhető.

A Legfelsőbb Bíróság iránymutatása szerint ezért a perbeli két ügylet vonatkozásában azt kellett vizsgálni, hogy a felügyelő bizottság tagjai - ha ellenőrzési kötelezettségüknek eleget tesznek - észlelhatték-e egyrészt az érvénytelen és semmilyen szolgáltatást nem nyújtó szerződés megkötését, az azon alapuló kifizetéseket, továbbá észlelhető volt-e az 1998. júliusi szállítások rendkívüli és indokoltan fel nem vállalható kockázata. Ha ez észlelhető volt, éltek-e a számukra, mint FB tagok részére biztosított lehetőségekkel, ha pedig nem, az a terhükre róható-e.

Az okozati összefüggés fennállásának bizonyítása a Pp. 164.§ (1) bekezdése értelmében a felpereseket terhelte, és ez a bizonyítás a másodfokú bíróság

álláspontja szerint sikertelen volt. Nem állapítható meg, hogy az ellenőrzési kötelezettség teljesítése esetén a fenti körülmények észlelhetők lettek volna, a gazdasági társaság ügyvezetőjével közös károkozás tehát nem történt, az alpereseket ezért kártérítési felelősség nem terheli.

Miután a felperesek többször is hivatkoztak rá, a másodfokú bíróság megjegyzi azt, hogy az 1988. évi VI. törvénynek a felügyelő bizottsági tagok felelősségére vonatkozó rendelkezéseiből következően a kártérítési felelősség természetes személyhez kötött, és nem testületi felelősség, a polgári jog általános szabályaira utalásból következően alapja a felróhatóság. A Gt. 32.§ (1) bekezdés a Ptk.-nál szigorúbb elvárhatósági szintet jelent, de nem objektív felelősséget. Ebből következően az okozati összefüggés bizonyítása esetén is az alperesek helytállási kötelezettsége nem pusztán a felügyelő bizottsági tagságból következne, hanem személy szerinti vétkességük esetén állhatna csak fenn.

Az okozati összefüggés hiányát illetően a másodfokú bíróság a perbeli bizonyítékok Pp. 206.§ szerinti értékelésével vonta le következtetését az alábbiak szerint:

A megismételt eljárás során megállapítható volt, hogy a perbeli időszakban a Gt. szerinti ellenőrzési kötelezettségüket az alperesek elmulasztották, ennek ellenkezőjét nem bizonyították. Azt igazolták, hogy a mérleg- és vagyonkimutatás kötelezően elvégzendő ellenőrzése megtörtént, ez azonban csak szükséges, de nem elégséges feltétele annak, hogy a felügyelő bizottság feladatát, az ügyvezető tagok érdekében történő ellenőrzését elvégezze, az ügyvezetés károkozásra alkalmas vagy arra vezethető magatartását kiszűrje. A függetlenségüket, önállóságukat biztosító ügyrendjüket az 1997. decemberében meghozott határozatuk ellenére sem határozták meg. A taggyűléseken való részvételükön túlmenően nem igazolták még az ellenőrzési szándék fennállását sem. Nincs bizonyíték arra sem, hogy 1998. nyarán a dél-k.-i üzletet a bizottság megtárgyalta volna, és ezzel összefüggésben bármiféle intézkedést tett volna, az alperesek erre hivatkozása ezért alaptalan volt.

A kártérítési felelősség alapja azonban a már kifejtettek szerint nem a felügyelő bizottsági tagok egyébként felróható kötelezettségszegése általában, hanem az a kötelezettségszegés, ami a bekövetkezett károkkal összefüggésbe hozható. Ez akkor állapítható meg, ha az ügyvezetés károkozó magatartása a kötelezettség teljesítése esetén észlelhető lett volna.

A konkrét ügyek vizsgálatát megelőzően a másodfokú bíróság kiemeli azt, hogy a felügyelő bizottság tagjait terhelő ellenőrzési kötelezettség tartalma szerint arra terjedhet ki, hogy az ügyvezetés megfelel-e a Gt. és egyéb jogszabályok, valamint a társaság legfőbb és egyéb szervei határozatának, vagyis az ellenőrzés az ügyvezető döntéseit gazdasági, célszerűségi szempontból nem érintheti. Az ellenőrzés nem terjedhet ki az ügyvezető teljes tevékenységének állandó és folyamatos, mindenre kiterjedő figyelemmel kísérésére, a felügyelő bizottság erre nem is alkalmas. Az ellenőrzés elsősorban jogosultság, és csak a társaság

fontosabb ügyeit illetően kötelezettség, ezt fejezi ki a Gt. 36.§ (1) és (2) bekezdése. Annak megítélésénél, hogy az ellenőrzési kötelezettség teljesítése esetén az ügyvezető jogellenes magatartása észlelhető volt-e vagy sem, arra is figyelemmel kell lenni, hogy a felügyelő bizottságnak a Gt. szerint milyen eszközei vannak az ellenőrzéshez. A felügyelő bizottság tagjai a Gt. 36.§ (1) bekezdésében biztosított eszközöket vehetik igénybe, így az észlelhetőség szempontjából annak van jelentősége, hogy ezek igénybevétele mellett észlelhetők-e volna a károkozók, illetőleg károsodáshoz vezető magatartást.

Az irányadó tényállás szerint a felügyelő bizottság érintett tagjai a R. D.-val megkötött szerződésről csak a kár bekövetkezte után, 1997. december 18-án szereztek tudomást. Helyesen utalt ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság arra, hogy a IV. r. alperes szerződéskötésben való közreműködése tényként nem állapítható meg. A szerződés súlyánál fogva nem tartozott a társaság fontosabb ügyei körébe, ezért a másodfokú bíróság megítélése szerint annak megkötéséről korábban az ellenőrzési kötelezettségének eleget tevő felügyelő bizottság sem szerezhetett volna tudomást. Az ügylet a társaság szempontjából nem volt jelentős, és nem volt semmi olyan körülmény sem, ami az ügyletre a felügyelő bizottság figyelmét felhívta volna. Ezzel összefüggésben utal a másodfokú bíróság arra is, hogy a társaságot ebben az időszakban rendszeresen ellenőrző kisebbségi tag is csak 1997. decemberében szerzett tudomást a szerződés léteiről. Értékelte a másodfokú bíróság azt is, hogy az 1.G.40.018/1999. számú ítéletben kifejtettek szerint a szerződéskötés 1997. június 1-jei időpontja, és ekként az írásbeli megállapodás ekkortól való létezése is kétséges.

A szerződés létezésének észlelhetősége hiányában nyilván nem volt észlelhető annak semmissége sem, és az sem, hogy a kifizetésekre ellenszolgáltatás nélkül került sor.

Utal még a másodfokú bíróság arra, hogy amennyiben felügyelő bizottság ellenőrzési kötelezettségnek eleget tevő tagjainak a szerződéskötést a fentiek ellenére mégis észlelniük kellett volna, kártérítési felelősségük azért nem állapítható meg, mert nem volt észlelhető annak színleltisége és jó erkölcsbe való ütközése. A szerződés színleltisége betekintés útján nem volt megállapítható, a felvilágosításkérést a felügyelő bizottság részéről semmi nem indokolta. A kifizetés alapjául szolgáló bizonylatok hiányossága önmagában az ellenszolgáltatás hiányára nem utalt, erre vonatkozó adatokat a felügyelő bizottság 1997. decemberéig igazolhatóan nem ismert. Az 1997. december 10-ig terjedő időszakban már bekövetkezett a kár, a felügyelő bizottság tagjainak ezt követő passzív magatartása irreleváns.

A dél-k-i szerződésekkel illetően a vizsgálandó időszak 1998. januárjától 1998. augusztusáig terjedt, mert a kiszállítások befejeződésével a kár bekövetkezett. Ez az ügylet a társaság szempontjából az ügylet nagyságrendjénél fogva is kiemelt fontosságú ügylet volt, amivel kapcsolatban az ellenőrzési kötelezettségét ellátó felügyelő bizottsági tagoknak tudniuk kellett a szerződések megkötéséről,

jelentéskérés és iratbetekintés eszközével élve a szerződések tartalmát ismerniük kellett volna. Azt azonban, hogy szerződésekben a társaság érdekei nem voltak kellően biztosítva, és ekként az ügyletek teljesítése a kiszállítások megkezdésétől fokozott kockázattal járt, az ellenőrzési kötelezettséget teljesítő felügyelő bizottság sem észlelhette volna, mert ennek felismerése speciális szakértelmet, szakismeretet igényelt, szakvélemény beszerzését pedig az felügyelő bizottság tagjai által akkor megismerhető körülmények nem indokolták. A szerződések kockázatosága ebben az időszakban nem volt felismerhető a társaság könyvvizsgálója számára sem. Az alperesek által megismerhető körülmények (a felhalmozódott készletek értékesítési kényszere, az akkreditív kikötése, a tulajdonjog fenntartása, az ügyvezetés részéről a februári, illetőleg májusi taggyűlésen adott tájékoztatások tartalma, az, hogy az értékesítés adatai a társaság könyveiben elkülönítetten nem szerepeltek, továbbá, hogy az ügyvezetés döntéseinek gazdasági szempontból való ellenőrzése nem a felügyelő bizottság feladata volt) semmiképpen nem indokolták azt, hogy ebben az időszakban a felügyelő bizottság a társaság költségére ezekkel az ügyletekkel kapcsolatban szakértői véleményt szerezzen be.

Megállapítható továbbá, hogy az 1998. májusi taggyűlésen és az azt követő időszakban az ellenőrzési kötelezettségét ellátó felügyelő bizottság sem jutott volna olyan további információhoz, aminek következtében a felügyelő bizottság nem szakértő tagjai számára felismerhetővé és nyilvánvalóvá vált volna, hogy a szállítások újraindítása rendkívüli, indokoltan fel nem vállalható kockázattal járna, illetve annak gyanúját felkeltve indokolta volna a felügyelő bizottság részéről szakértői vélemény beszerzését. Az észlelhetőséggel összefüggésben utal a másodfokú bíróság arra, hogy a kockázat mértékét, indokoltságát illetően még a szakemberek sem értettek egymással egyet.

Ha az ellenőrzés körében a felügyelő bizottságnak mégis a szakvélemény beszerzése mellett kellett volna ekkor döntenie, a szakértő megtalálása és a szakvélemény elkészítésének időigényeire tekintettel zárható ki az, hogy a felügyelő bizottság a rendkívüli kockázatról a szállítások július 6-i újraindítása előtt vagy a szállítások folyamán, augusztus 6-ig tudomást szerzett volna. Mindezekből az következik, hogy az ellenőrzési kötelezettségnek eleget tevő felügyelő bizottság részéről sem volt észlelhető a szállítások újraindításának rendkívüli kockázata, észlelés hiányában pedig figyelem-felhívási kötelezettsége sem volt.

Az elsőfokú bíróság a pernyertes alperesek javára fizetendő perköltség összegét helyesen állapította meg a 8/2002.(III.30.) IM rendelet alapján. E rendelet a per megindítása után lépett hatályba, de az 5. § (1) bekezdése szerint rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell. A rendelet 3. § (1) bekezdése szerint a pernyertes fél indítványozhatja, hogy részére a bíróság az eljárásbeli képvisellel felmerült költség címén állapítsa meg a fél és képviselője között létrejött ügyvédi megbízási szerződésben kikötött munkadíj, valamint a fél által képviselője részére költségtérítésként kifizetett, az eljárásban felmerült indokolt készkiadások együttes összegét. A (2) bekezdés szerint, ha a bíróság az (1) bekezdés a) pontjában

meghatározott ügyvédi munkadíjat eltúlzottnak tartja, a képviselőt ellátásával felmerült költség összegének megállapítása során az ügyvédi munkadíj perköltségként érvényesíteni kívánt összegét az általa indokoltnak tartott mértékre leszállíthatja.

A Legfelsőbb Bíróság a BH.1996.321. szám alatt közzétett döntésében rámutatott arra, hogy a magasabb perérték általában az ügy nagyobb jelentőségére utal, amely az igényérvényesítés során rendszerint az ügyvéd nagyobb felelősségével párosul, ezt pedig a részére megállapítandó munkadíjban is értékelni kell. A kiindulási alapot jelentő perérték nagysága mellett a kialakult bírói gyakorlat korrekciós tényezőként a ténylegesen végzett ügyvédi munka mértékét értékeli mérlegelése során. Nagy perértékű ügyekben az ügyvédi munkavégzés mértékének figyelembe vétele szükségképpen lefelé korrigálja a perérték alapján megállapítható munkadíjat, egyrészt mert a nagy perérték nem feltétlenül igényel egyben nagyobb mérvű munkavégzést is, másrészt pedig bizonyos perérték felett az annak százalékában kifejezett munkadíj olyan nagy összeg is lehet, amely szükségképpen nem állhat arányban a kifejtendő munkavégzés mértékével. A kirívóan magas összegben megállapított ügyvédi munkadíj sértheti a társadalom értékítéletét, ezért - noha a jogszabály a megállapítható ügyvédi munkadíjra összegszerű maximálást nem állapít meg - még a kiemelkedően nagy pertárgy értékű ügyekben is tartózkodni kell a közfelfogás számára elfogadhatatlanul hatalmas összegű ügyvédi munkadíjak megítélésétől. (A Legfelsőbb Bíróság határozata meghozatalakor még a 12/1991.(IX.29.) IM rendelet volt hatályos, de a határozatban kifejtett elvek jelenleg is irányadók.) Erre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a 8/2002.(III.30.) IM rendelet 3. § (2) bekezdését, a pernyertes alperesek javára megállapított ügyvédi munkadíj nem eltúlzottan magas, és nem is alacsony, a pertárgy értékével és a perben végzett ügyvédi munkával arányban áll.

A fenti indokokra figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta, és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felpereseket a másodfokú eljárásban felmerült perköltség (ügyvédi munkadíj) megfizetésére.

P é c s, 2009. február 11.

Dr. Veszeley Józsefné s.k. a tanács elnöke, Dr. Zóka Ferenc s.k. előadó bíró, Dr. Kovács Ildikó s.k. bíró